

Alexander von Humboldt

Återutgivning av text från 1859

En gratis e-bok från
e-boksforlaget.se

Biografi
Alexander von Humboldt
- Återutgivning
av text från 1859

Copyright © 2016 Mikael Jägerbrand
Virvelvind Förlag, Lysekil
Mer info: www.e-boksforlaget.se

Förord

I den här e-boken får du veta mer om en av 1800-talets mest kända personer – Alexander von Humboldt.

Du får läsa om hans familjs historia och hur han påverkad sin samtid. Texten publicerades bara några veckor efter Humboldts död.

Den här texten publicerades i juni år 1859 i den svenska tidskriften "Ny Illustrerad Tidning". Texten publicerades anonymt.

Den här e-boken publicerades på sajten e-boksforlaget.se i mars 2016. Du får gärna länka till den här e-boken eller skicka vidare e-boken till vänner och bekanta. Du får till och med ladda ner den och sprida den vidare på din egen sajt eller blogg – men då kan vi inte göra eventuella ändringar, rättelser eller kompletteringar.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Biografi Alexander von Humboldt

Den här texten publicerades ursprungligen den 4 juni år 1859 i tidskriften "Ny Illustrerad Tidning" med rubriken "Alexander v. Humboldt". Texten publicerades anonymt.

Alexander v. Humboldt, de fredliga vetenskapernas hjälte, har slutat sin bana midt under det vilda krigsbuller, som nu skallar genom Europa. Han dog den 6 Maj nära 90 år gammal, efter ett lif så ärofullt att det knappast någonsin kommit på en dödligs lott. Med rätta har man kallat honom samtidens stolthet och århundradets krona, men man kan äfven säga, att han var ett af de största snillen verlden egt. Derför har också den sorgunderrättelse, som den 6 Maj utgick från Berlin, gjort ett smärtsamt intryck öfverallt. Till och med i Nya verlden har denna sorg funnit genklang, ty äfven Amerikanarne voro stolta öfver Humboldt, hvilken var den första som lärt dem att grundligt känna deras eget land. Genom sina arbeten öfver denna verldsdel grundlade han sitt rykte, men hans snille var så vidt omfattande, att han ej åtnöjde sig med att blott behandla en

del af vår planet. Han ville sammanfatta hela naturen i en fysisk verldsbeskrifning och han skref sin Kosmos. När han fulländat detta ojemförliga arbete, var äfven hans dagsverke på jorden ändadt. Hela hans lif har förflutit under rastlös verksamhet; men arbetet var för honom på en gång pligt, njutning, vederqvickelse och glädje.

Det är svårt att tala om Humboldt annorlunda än i loford. Man må slå upp i hvilket af hans verk som helst, så öfverraskas man. Öfverallt spår af samma höga omfattande anda, samma milda sinnelag, samma grundliga lärdom, samma klarhet i tankegången.

Humboldt har genomlevvat en af de viktigaste öfvergångsepokerna; huru väl han förstod dylika tider och deras karakter, derom vittna hans verk.

Den tid, hvarunder den tyska litteraturen inom några årtionden uppnådde sin högsta glans, inträffade Humboldts ungdom. Han såg ännu Fredrik den store; Lessing hade svingat sin fackla, och Göthe och Schiller, Herder och Wieland vore i full verksamhet att ombilda nationen. Från Nord-Amerika ingingo underrättelser om striderna för oberoendet och funno genljud i Europa. Den franska revolutionen utbröt, efterföljd af soldatväldet och en lycklig krigares diktatur. Humboldt, hvars snillegåfvor redan i ynglingaåren förskaffade honom umgänge med vetenskapens och den sköna litteraturens utmärktaste personligheter, bevarade i sin själ intrycken af alla dessa olika händelser, och han förstod att begagna sig af dem.

Sedan han genom ett träget studerande af de gamla klassikerna förvärfvat ett gediget underlag, egnade han sig åt de praktiska grenarna såsom: mineralogien, geognosien, handelsvetenskapen, statistiken och naturvetenskapen. Ehuru långt man i slutet af förra århundradet hunnit i den sistnämndes alla delar, låg den dock i linda, om man jemför den med dess nuvarande ståndpunkt. Men inom sextio år har barnet vuxit till jätte och ingen har dertill i så hög grad bidragit som Humboldt genom sina forskningar, sina upptäckter och den nya riktning han gifvit det hela. Dertill har hans sätt att behandla ämnen, som förr förekommit torra, öfverallt funnit efterhärmar och har han sålunda blifvit grundläggare af en ny skola.

Sin af naturen ovanliga förmåga att observera hade Humboldt ännu mera utvecklat och skärpt under sina vidsträckta resor. Allt hvad han såg fick af honom genast lif och han förstod att sammansmälta det med sitt öfriga vetande. De upptäckter, han ända till sitt lifs afton gjorde i Europa, Afrika och Asien, bearbetades inom honom till ett helt, det fanns ingen lucka i hans själ. Han egde äfven en djup poetisk grund. Ehuru han aldrig skrifvit vers, var han dock skald, alla hans arbeten vittna derom, i främsta rummet den andra delen af hans Kosmos, deri han skildrar väckelsemedlen till naturstudiet. Han bevisar här, huru naturverlden i olika tider och hos olika folkslag annorlunda inverkat på tanke- och känslöverlden och huru i ett allmänt kulturtillstånd det allvarliga vetandet och fantasiens vekare inspirationer ömsesidigt sträfvat att genomtränga hvarandra.

För att skildra naturen i hela hennes upphöjda storhet, får man ej stanna vid de yttre uppenbarelserna; naturen måste äfven framställas så som hon afspeglar sig i människans inre, och detta har ingen bättre än Humboldt förstått. Han sjelf är ett bevis på att sinnliga intryck och tillfälliga omständigheter i ungdomen ofta bestämma ett menniskolifs hela riktning. Han omtalar t. ex. att Georg Forsters beskrifning öfver Söderhafs-öarna, en tafla af Hodge i Warren Hastings hus i London, föreställande Gangesfloden, samt ett stort fågelbärsträd i botaniska trädgården i Berlin varit de första föremål, som väckt hans outplånliga längtan efter resor.

Humboldt var en sannt liberal man, och gifvet är att en så upplyst ande, en så klar tänkare, som han, måste med samma ifver omfatta framstegen i staten som i vetenskapen. Men för en omedelbar politisk verksamhet egnade sig hans anlag lika litet som Göthes, och vetenskaperna kunna lyckönska sig deröfver.

Humboldt hade en bror, lika utmärkt i sitt fack som han. Men Wilhelm skördades för ett fjerdedels sekel sedan af döden. Alexander öfverlefde länge sin bror, men ingenderas namn skall någonsin dö på jorden.

Familjen von Humboldts stamfar var borgmästaren i Königsberg, Johan Humbold (såsom namnet fordom skrefs), död 1638. Dennes sonson Konrad, legationsråd vid franska hofvet och död 1723, var den förste af familjen, vid hvars namn det adeliga predikatet lades. Dennes son, Hans Paul von Humboldt, kapten i preussisk tjenst, förlorade vid Turins undsättning 1706 ena fo-

ten, erhöill derföre pension, gifte sig med en fröken von Schweder, dotter till öfversten och general-adjutanten af samma namn, och dog 1740 på sitt gods Zeblin. Af dennes fyra söner var det Alexander Georg, född 1720, herre till godsen Tegel och Gingewalde, pensionerad major och kunglig preussisk kammarherre, som fortplantade ätten. Han gifte sig 1766 med enkefru von Holwede, född von *Colomb*. Af detta ägtenskap föddes de begge namnkunnige männen, *Wilhelm* född den 24:de Januari 1767, död den 8 April 1835 och *Alexander* född den 14 September 1769, död den 6 Maj 1859.

Bröderne Wilhelm och Alexander von Humboldts anor på qvinnolinien äro lika ansedda. Familjen von Colomb räknades ända sedan andra hälften af adertonde århundradet till en af Preussen utmärktaste släkter.

Det Humboldtska namnet har blifvit fortplantadt af Wilhelm von Humboldt, som i sitt ägtenskap med Carolina von Dachroeder haft två söner och två döttrar. Af sönerne har den en ene med kungligt tillstånd äfven antagit namnet Dachroeder, sedan denna familj äfven dödt ut. Af döttrarna gifte sig den äldsta arftagarinnan till Tegel med preussiska generalen von Hedermann; den yngre är enka efter preussiska ministern von Bülow och mor till en son.

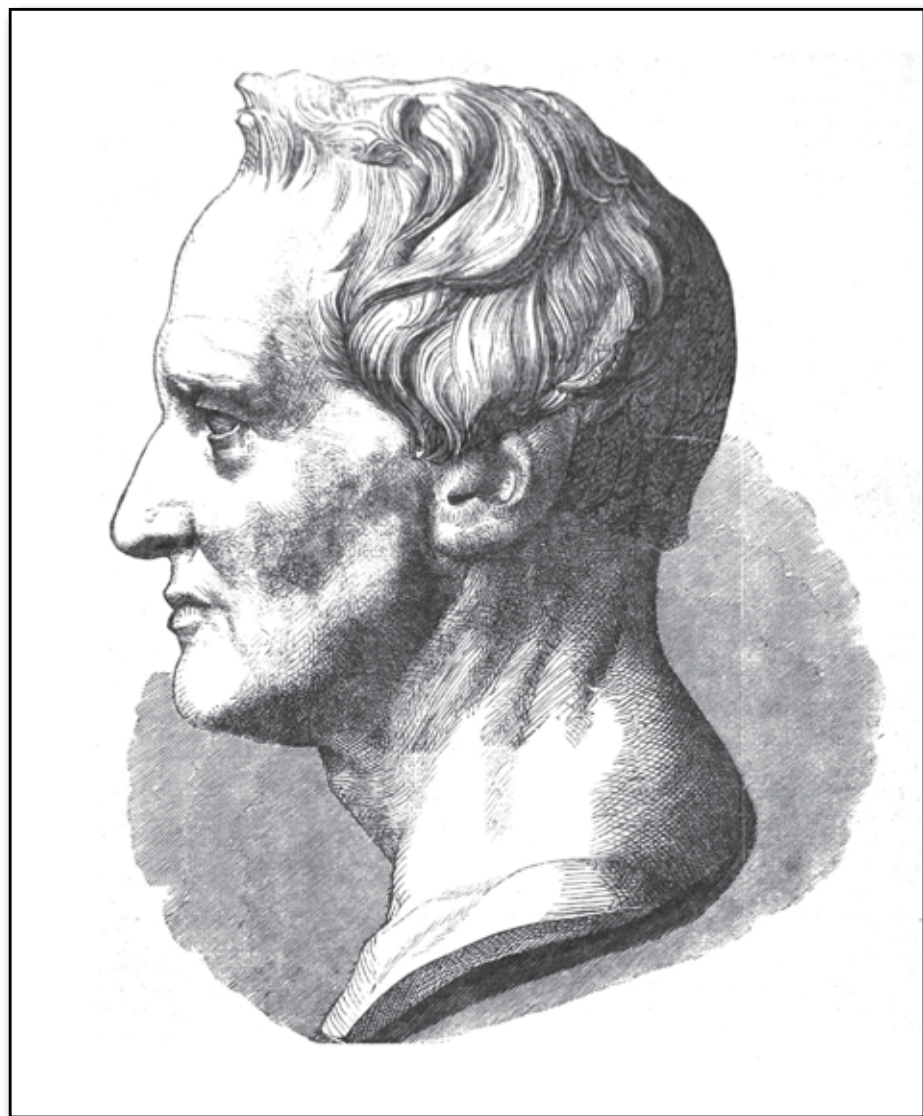
— Se här Alexander von Humboldts vapensköld.

På den gyllne sköldens gröna fält ett skuggrikt grönskande träd, omgifvet af trenne strålande silfverstjornor; på hjälmen ett par gyllne, till flykt utbredda örningar, och mellan dessa en

man i full rustning, som i sin högra hand svänger ett svärd.

Det synes nästan som om Alexander von Humboldt äfven af familjens sköldemärke — troligtvis redan tidigt känt af den vettgirige gossen — blifvit hänvisad till naturen och dess under.

Och hvem har väl varit sin sköld trognare än han? Hvem har ifrigare och väldigare än han kämpat för ljus och sanning? Hvem har med större ihärdighet och framgång utgrundat jorden, med dess grönska och djup, — himlen, med dess höjd och stjernor?

ALEXANDER V. HUMBOLDT.

Viktiga ord och personer

von Dachroeder, Carolina.

[1766–1829] Preussisk adelskvinna. Var gift med forskaren Wilhelm von Humboldt.

Forster, Georg.

[1754–1794] Polsk-tysk författare och forskare. Betraktas som en av den tyska litteraturens främsta författare. Är mest känd för verket "Beschreibung einer reise um die welt in den jahren 1772-75" (1778-80).

Fredrik den store.

[1712–1786] Preussisk kung och kurfurste av Brandenburg från 1740 tills sin död år 1786. Var en av sin tids mest framgångsrika ledare. Gjorde Preussen till en stormakt och utökade kraftigt dess territorium.

Göthe, Georg.

[1846–1933] Svensk konsthistoriker. Arbetade under hela sin karriär på Nationalmuseum i Stockholm. Är mest känd för sina många böcker om konstnären Sergel.

Hastings, Warren.

[1732–1818] Engelsk guvernör över olika områden i Indien under åren 1772–1785. Styrde landet som anställd i Brittiska Ostindiska kompaniet.

Herder, Johann Gottfried.

[1744–1803] Tysk lärare och författare. Är mest känd för sin bok "Von deutscher Art und Kunst " (1773).

Hodges, William.

[1744–1797] Engelsk konstnär. Är mest känd för målningarna han skapade som deltagare i James Cooks andra resa till Still havet.

von Humboldt, Alexander.

[1769–1859] Tysk friherre, upptäcktsresande och naturforskare. Är mest känd för sina forskningsresor till Syd- och Centralamerika 1799–1804 och Asien 1829.

von Humboldt, Wilhelm.

[1767–1835] Tysk friherre, jurist och forskare. Är mest känd som skapare av universitetet Humboldt-Universität i Berlin, vilket betraktas som det första moderna universitetet. Var bror till upptäcktsresenären Alexander von Humboldt.

Lessing, Gotthold Ephraim.

[1729–1781] Tysk författare. Var en ledande person inom den tyska litteraturen.

Schiller, Friedrich.

[1759–1805] Tysk filosof och författare. Är mest känd för

dikten "An die Freude" (Ode till glädjen) från 1785 som Beethoven använde till sin nionde symfoni.

Wieland, Christoph Martin.

[1733–1813] Tysk filosofiprofessor och författare. Wieland var god vän med författare som Herder och Goethe.

Fler böcker från E-boksforlaget.se

Här är några flera e-böcker från E-boksforlaget.se

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

På vår sajt hittar du mer information om böckerna samt länkar.

Ett urval av våra e-böcker

001	"Greby gravfält – det vackraste gravfältet i Sverige"	011	"Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
002	"222 galna fakta om filmstjärnor och kändisar"	012	"Forn tidens perioder" (1892)
003	"99 galna fakta du inte visste om bad"	013	"Skäggets historia" (1893)
004	"Hollyhotell – triviaboken om kändisar på hotell"	014	"Midvinterns solfest" (1894)
005	"Sølgudens yxa och Tors hammare" (1899)	015	"Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
006	"Svenska djur i folktron" (1898)	016	"Bohusläns bygdeborgar" (1909)
007	"Galna väderrubriker – 155 exempel från kvällstidningarna"	017	"Bohuslänska hällristningar" (1879)
008	"Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)	018	"Kattens kulturhistoria" (1882)
009	"Galna rockstjärnor – 199 otroliga fakta från pop- och rockvärlden"	019	"Ett besök i Venedig år 1878"
010	"250 galna fakta om fotbolls-VM"	020	"Strandgatan i Visby år 1879"
		021	"Märkliga orter i Sverige" (1883)
		022	"Resa på Dalslands kanal år 1877"
		023	"Nyköpings slott" (1877)
		024	"Djurens sömn" (1889)
		025	"Katten i forntida Egypten" (1889)
		026	"Ett besök i Marstrand år 1882"
		027	"Runlejonet i Venedig" (1871)

028	"Dryckenskapens faror" (1894)	054	"Förbindelse mellan Skandina-
vien och vestra Europa före Kristi
födelse" (1889)
029	"Min resa i Blekinge och Kalmar
år 1854"	055	"Vadstena slott" (1875)
030	"En utflykt på Mälaren år 1871"	056	"Skildring av Island" (1870)
031	"Kelternas historia" (1883)	057	"Husaby kyrka" (1899)
032	"Jack Uppsprättaren – Världens
första bok om seriemördaren Jack
the Ripper" (1889)	058	"Besök på Gripsholms slott år
1895"
033	"Svear och götar under folkvan-
dringstiden" (1905)	059	"Hällristningarna i Järrestad"
(1881)
034	"Ett dygn på månen år 1870"	060	"Ett besök i Rom år 1870"
035	"Blomsterspråket" (1888)	061	"Orkidéernas historia" (1894)
036	"Vikingatidens Lund och Birka"
(1909)	062	"Besök på Helgoland år 1874"
037	"Fynden i Troja" (1878)	063	"Nyaste och tillförlitligaste Dröm-
boken" (1918)
038	"Skildring af Vestergötland år
1882"	064	"1870-talets bästa tips för frisy-
r och utseende"
039	"Kalmar slotts historia" (1880)	065	"Nordens fartyg från hednatiden"
(1872)
040	"Ett besök i Södertälje år 1881"	066	"Guide till Uppsala år 1875"
041	"En färd på Donau år 1882"	067	"Skildring av Blekinge år 1882"
042	"Ringmuren i Visby" (1874)	068	"Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby"
(1877)
043	"Skildring av Värmland år 1882"	069	"Anmärkningar rörande figurteck-
ningar från forntiden" (1842)
044	"Julen på 1870-talet – Skildrin-
gar och illustrationer i svenska
tidskrifter "	070	"Skildring av Bohuslän år 1882"
045	"Om julens härkomst" (1899)	071	"Gripsholms slott" (1877)
046	"Jomsvikingarnas saga" (1888)	072	"Skildring av Dalsland år 1882"
047	"Julen i Skåne på 1820-talet"	073	"Skildring av Närke år 1882"
048	"Fredrikstens fästning och
Karl XII" (1879)	074	"Skildring av Öland år 1882"
049	"Skildring av Göteborg år 1882"	075	"Lyxens historia" (1870)
050	"Skildring av Halland år 1882"	076	"Skildring av Stockholm år 1882"
051	"Skånska fornminnen" (1853)	077	"Sveriges 33 mest sevärda
vikingaplatser"
052	"Norrköpings historia" (1871)	078	"Skildring av Västmanland år
1882"
053	"Ett besök i Waxholm år 1870"		

079	"Skildring av Härjedalen år 1882"	102	"Ölands fornminnen" (1874)
080	"Ett besök i Strängnäs år 1874"	103	"Sigtunas tidiga historia" (1872)
081	"Ett besök i Visby år 1906"	104	"Tors hammare" (1872)
082	"Skildring av Gästrikland år 1882"	105	"Skildring av Dalälven år 1876"
083	"Skildring av Jämtland år 1882"	106	"Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
084	"Gaffelns historia" (1889)	107	"Hällristningarnas ålder" (1869)
085	"Hervars och Hedreks saga" (1888)	108	"Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
086	"Gråfkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)	109	"Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
087	"Bohus fästning" (1869)	110	"Sherlock Holmes: Beryllkronan"
088	"En resa på Rhen år 1866"	111	"Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
089	"Skildring av Gotland år 1882"	112	"Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
090	"Falu grufvas historia" (1864)	113	"Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
091	"Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)	114	"Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
092	"Rundtur i södra Frankrike år 1880"	115	"Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
093	"Sveriges hundraser" (1880)	116	"Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
094	"Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)	117	"Sherlock Holmes: Blodbokarna."
095	"Borgholms slottsruin" (1878)	118	"Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
096	"Vårt solsystem" (1878)	119	"Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
097	"Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)	120	"Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
098	"Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)	121	"Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
099	"Ett besök på Djurgården sommaren 1868"	122	"Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
100	"Hilmas Alaska" Resguide till guldgräverskans trädgård av cement.	123	"Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
101	"Skildring av Ångermanland 1882"	124	"Sherlock Holmes: Börmäklarens biträde"

125	"Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"	146	"SVT-skandaler 1. Den otroliga historien: Så blev "På spåret" filmerna olagliga"
126	"Sherlock Holmes: Krymplingen"		
127	"Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"	147	"Fyra skadade är mindre än fem döda – 444 tjuvlyssnade citat på en kvällstidning"
128	"Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"	148	"Sherlock Holmes: En studie i rött"
129	"Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"	149	"Forn tidens sjörövare i Medelhavet" (1870)
130	"Skildring av Södermanland år 1882"	150	"33 Viking places to visit in Sweden – guidebook to ruins and museum"
131	"Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)		
132	"Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)		
133	"Ett besök i Ystad år 1872"		
134	"Petras helgedomar" (1921)		
135	"Ett besök i Boxholm år 1885"		
136	"Resor med luftballong år 1873"		
137	"Ett fartyg från vikingatiden – fyndet av Tuneskeppet 1867"		
138	"Skildring av Östergötland år 1882"		
139	"Ännu fler galna rockstjärnor – 200 otroliga fakta från pop- och rockvärlden"		
140	"Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)		
141	"Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"		
142	"Guide till biskötsel" (1885)		
143	"Ett besök i Roms katakomber år 1870"		
144	"Skildring av Riseberga kloster ruiner" (1874)		
145	"Citatboken. 222 kändisar om sin ålder och om att bli gamla"		